

V SRDCI ŠUMAVSKÝCH HVOZDŮ

Karel Klostermann

© FRANZ GILLES VON JILEK

V srdci šumavských hvozdů

Karel Klostermann

© Franz Gilles von Jilek, 2023

ISBN 978-80-908329-2-3 (online, EPUB)

ISBN 978-80-908329-3-0 (online, MOBI)

Čaroděj

Několik let tomu, bylo jednoho podzimního večera náramně veselo v kteréši hospodě kteréši obce staroslavných Královských hvozdu šumavských. Je s podivením, že v těchto obcích roste počet hospod zároveň s bídou. Kdo by byl pátral po příčinách onoho veselí, sotva by dospěl uspokojivých konců: žně nevypadly dobře, žito se neurodilo, oves z většího dílu stál nebo ležel ještě na polích, zelí ožraly housenky, a z brambořiště vycházela vůně, jež nevěstila mnoho dobrého v příčině zdraví blahoslavených plodů Drakeových, nalézajících se dosud pod zemí. Rovněž nebylo lze tvrditi, že by stojící v lesích zásoby dříví byly tak bohaty, aby se dalo očekávat, že se jimi zaplatí úroky a amortizační částky „bankovních peněz“, váznoucích na většině selských statků i drobnějších chalup. Zato klesla cena skotu na úroveň přímo směšnou – ba ani ovčí kůže neměly ceny, takže Jakub Nelkenduft, žid kůžičkář z okresního města, sem nahoru ani nedocházel.

Škoda, že nepřicházel; zanechával pravidlem hospodářům po dvou až třech zlatých, o nichž hospodyně nevěděly, a hospodyním také něco, o čem zase hospodáři nevěděli, čímž těmto byla poskytnuta možnost vydávati v neděli nějaký ten groš na pivo a na honoráře muzikantům, oněm pak zaopatřovati sobě různé cetky a tretky, jež hlavy rodin pokládaly za zbytečné; i nebýval rušen manželský mír ani z té, ani z oné strany. Blahoslavený, kdož neví...

Když tedy přes všechny nahoře uvedené fatality bylo veselo v hospodě, příčina toho vězela patrně v potřebě lidské veseliti se pro veselí samo, v pohnutkách čistě osobních, nijak nezávislých na poměrech všeobecných. Rázu čistě osobního byla na příklad veselost Václava Wolfa, kterouž pociťoval z dostavšího se mu daru Prozřetelnosti, snésti čtyřicet mázů pochybného piva, které nejevilo při něm jiného účinku leda toho, že mu jazyk dřevěněl, a ještě možno říci, neměli vinu na tom ani tak duchové tohoto nápoje, účinkující spíše na ústrojí zažívací a vyměšovací nežli na mozek, jako spíše ohromné jeho množství, jež neustával do sebe líti. Čistě osobního rázu byla také veselost starého Jíry, neboť tryskala z hrdosti

otcovské: rok tomu, co mu odvedli syna, a jedva rok minul, postoupil syn na kaprála. Čím více starý Jíra pil, tím obšírněji a hlučněji vypravoval toto faktum. Když ho pak nikdo neposlouchal, obracelo se vypravování jeho v monolog, ale hrdost nepřestávala mu zářit z očí. Potom tu byl Weisskappl-Florian. Ten měl také proč býti veselým; dokázaloť se nade všechnu pochybnost, že jeho dvouletá jalovice byla větší a že měla větší váhu než starostova čtyřletá strakatá kráva. Bohužel, že tomuto boдрému občanu se nedostalo údělem nadání Wolfova, neboť po šesté sklenici byl zmožen už do té míry, že výraz hrdé jeho radosti klesl na nesrozumitelné téměř blábolení a chrochtání, přičemž si musil podpíratí hlavu.

Řeči sem, řeči tam. Lítaly, vlekly se, překonávaly se. Byly dojista zajímavé, poučné, svérázné, vtipné; byly také zbytečné a hloupé; svědčily o síle a hrdosti, ale dokládaly také omezenost a zvrácenost těch, kdož je pronášeli. Laskavý čtenář mi odpustí, nebudu-li referovat s historickou věrností; jeť těžko podržet nit.

„Kaprálem je,“ pravil Jíra, „na mou duši, že je kaprálem. Ani rok neutekl, a byl jím.“

„Kdo z vás snese čtyřicet mázů piva?“ řval Václav Wolf; černé oči jeho zářily plamenem oprávněné pýchy. „Ani třicet jich nesnesete, vy ubožáci, vy..., vy..., vy...“

„Má-li tvoje nejsilnější kráva tolik živé váhy jako moje jalovice..., ta... hvězda..., ta dvouletá, víš..., já ti těch... čtyřicet mázů... z... zaplatím, víš..., abys věděl!“ zablábolil Florián a brvy jeho se vytáhly, až splynuly téměř s rousinatou kšticí, spadávající na nízké čelo, načež se zamlčel, upadáva je v jakýsi druh snění. Kdož by pochyboval, že jeho myšlenky dlely u milované jalovice!

„Slyšeli jste? Kaprálem je!“ Celý svět úcty ležel v tónu, jímž pronesl titul jmenovaného hodnostáře.

Co se tak bavili, rozmlouvající mezi sebou, vstoupila pojednou osobnost, již patrně neočekávali, a jejížto zjev způsobil senzaci.

„Au corps chétif et jaune comme un vieux sou,“¹ praví Viktor Hugo, popisuje zjev pařížského pobudy nejnižší kategorie. Byl to muž ještě mladý, tváří do žluta osmahlých, téměř bronzových, a málo světlejších než husté kaštanové vlasy, rozčuchané, spadávající až na oči, na temeni pak tvořící veliký chumáč; hnědé jako stoly té šenkovny byly jeho ruce i polou

obnažená ramena, barvou málo se lišící od zbytků rukávů košile, již pokrývala stářím ctihodná špína. Avšak přívlastek „chétif“ – zchátralý – vztahoval se pouze k obálce jeho svalnatého, pružného, krásně urostlého těla, nikoli k němu samému. Zdálo se vpravdě, že tato obálka byla schválně a velice uměle sestavena a sešita z jednotlivých kusů přerůzných látek a barev. Pane Wassertrillinku z Brna, který čtenář novin, vida tento zjev, by sobě byl nevzpomněl na vaše inzeráty! Co byste byl řekl, kdybyste byl viděl tuto sbírku všech možných zbytků, kde družně se k sobě pojily plátno na pytle, vlna, bavlna a snad i hedvábí! Zda máte na skladě ještě zbytky v jiných barvách, než byly ty, z nichž se skládal povlak tohoto pozemšťana? – A přece by oděv jeho byl snesl na mnohých místech ještě lecjaký zbytek z vašeho krámu, neboť přes všelikou různost záplat objevovaly se potutelně zející díry. O střihu tohoto mundúru nebudu se šířiti, pokládaje za věc nemožnou, vystihnouti jej v celistvosti a zároveň ve všech jeho podrobnostech; nejbujnější fantazie největších mistrů krejčovského řemesla není s to, aby si vymyslila podobné šosy, takového druhu rukávy a takový límec. Co se pak týče spodků, podobá se, že dva pytle, k nimž se přidaly části třetího, v tomto případě z jasnější látky, řešily nad míru prakticky otázku, jakým způsobem by bylo lze pokud možná rychle zhotoviti zmíněnou část oděvu. Na práci obuvnickou příchozí patrně nereflektoval; kde by se byl také našel švec, jenž by byl dovedl zhotovit obuv, jež by byla mohla závoditi v příčině nepropustnosti a tuhosti s onou, již matka příroda obdařila tohoto svého miláčka. Ani hroch, ani aligátor nemají zajisté takové podešve.

Muž ten byl přívětivý, ba do jisté míry blahosklonný; věděl patrně, jakou nelíbenou senzaci příchod jeho způsobí. Rty jeho zašpoulily se líbezným úsměvem, i objevila se řada krásných bílých zubů. Že při všem si hleděl svého zevnějšku, tohoť svědectvím jeho čistě oholené tváře a pěkně přičesané kníry.

Vešed, rozhlédl se maloučko a pak přistoupil s hlavou hrdě vztyčenou ke stolu, za nímž seděl starosta a výše vzpomenutí tři pánové, vesměs hodnostáři; sedl mezi ně beze všech okolků, a oni se také rozsedli ochotně a skoro uctivě, popřávající jemu místa ve vznešeném svém kroužku, což jest s tím větším podivením, poněvadž byl mezi nimi velmož, vládnoucí dvaceti pěti kusy hovězího dobytka, známý pro svou nehoráznou pýchu.

Jak tudíž zjevno, přijali ho zdvořile, jen sklenic mu nepodali, aby jim připil, jak bývá obyčejem; ale chlapík toho nedbal; kázal si dáti sklenici piva a pustil se beze všeho s nimi do hovoru.

Nechme ho, ať se baví, já ho zatím představím ve vší formě svým milým čtenářům. Říkají mu Lukáš; čím je povoláním, těžko věru říci. Pozemku nemá, bydlí v nájmu; takto rybaří, ovšem že ne ve svých vodách; po případě si také zapytlačí. Bývá také plavcem, drvoštěpem, nádeníkem, poslem, tím vším ovšem jen na krátkou dobu; nejraději nedělá pranic a má-li zač koupit chleba, umí si hovět a odpočívat s řídkou virtuózností. Časem dovede taky snášet hlad; kdyby neměl děti, snášel by ho ještě více. Směje se své chudobě a chlubí se, že neviděl jaktěživ tolik zlatek pohromadě, co má děti; má jich totiž pět, a rozumí se, taky ženu, a to dosti hezkou, pohlízející na svět ze stanoviska právě tak filozofického jak on sám; hledí si pěkně domácnosti, netoulá se, nechodí po přástkách; říká se ovšem, že ohledy toaletní jí brání vycházeti; celá její garderoba prý se skládá z jedné košile a z jedné sukýnky, která už před lety nevypadala nově. Toaleta dětí Lukášových jest prý ještě jednodušší, časem tak jednoduchá, že vedle ní fíkový list našich prarodičů jeví se býti přepychem. Odkud také vzíti fíkový list v naší záhvozdské obci! Tato velká jednoduchost oděvu jeho dětí, z nichž dvě už jsou školou povinny, poskytovala Lukášovi výmluvu, kdykoli se vidělo panu starostovi upozornit ho ve vší zdvořilosti na zákonem stávající faktum povinné návštěvy školní. Lukáš namítal, že při své nesmírné chudobě není s to, aby děti odíval; pan starosta mlčel, a Lukáš kladl i nadále trpný odpor školnímu zákonu.

Lukáš je nejnebezpečnější nepřítel pstruhů; pronásleduje je všude a po celý rok. Zákon v příčině ochrany ryb byl mu vždycky největší mrzkostí, neslýchaným tyranstvím, a při všech jeho výpravách um jeho i věhlas nesou se za jediným cílem: vyhýbati se patrolujícím četníkům, o jejichž užitečnosti má přepodivné, venkoncem dosud záporné názory.

„Pročpak nechodí na hranice?“ vyslovil se nejednou. „Tam se krade skot, tam by jich bylo zapotřebí: ale u nás? – Hrom aby zabil tu sekaturu...!“

Lukáš pokládal za věc úplně zbytečnou, zaopatřovati věrnou svou ženu nicotnými cetkami toaletními; zato jí přinášel rád a okázale různé pamlsky. Tato výtečná, vší ženské marnivosti prostá dáma si nepřije nic jiného; vždyť nedostatek oděvu jí slouží za kýženou výmluvu nechoditi do kostela. Pan farář jí vehnal kdysi všecku krev do tváří, promluviv k ní

následovně: „Slyšíte, Lukáško, už vám to musím říci. Vy prý máte s mužem a s pěti dětmi jednu jedinou postel. To je přece nepřístojnost, za niž byste se měla stydět!“

Ona se taky styděla. Ale což bylo její a Lukášovou vinou, že měli jen jednu postel, možno-li nazvati postelí jakési takési prkenné lešení, kryté mechem, slámou a několika cáry? Netajila se tím panu faráři a řekla mu také bez obalu, že ubohému Lukáši není možná pořídit druhou. Nemá k tomu ani prken, ani slámy, ani peřin, ani času, a jizba je tak malá, že by nebylo ani místa. Těch několik krejcarů, jež utrží za ryby, potřebuje nutně, aby si koupil něco na posilnění a na zahřátí; ať pan farář jen zkusí, co to je, brouzdat se v zimě v potocích, však by viděl, obstál-li by.

Na domluvu páně farářovu, že by Lukáš mohl také něco jiného dělat než krást ryby, odpověděla naivně: „Vždyť, poníženě prosím, Lukáš nekrade ryby, on je jenom chytá.“ Po chvíli dodala: „To je tak. Každý má svůj stav a svůj kšeft. Pan farář káže, slouží mši svatou, křtí, oddává a vypravuje pohřby – a Lukáš zase chytá ryby. Tak tomu chce Pánbůh.“

Slyším laskavého čtenáře, an se mne táže: „Jakpak se děje, že sedláci chovají Lukáše v úctě? Lukáš je chudšas, a nebývá zvykem našich boдрých pohorských venkovanů prokazovati úctu chudšasům.“

Na to odpovídám: „Strach je otcem mnohých dobrých skutků, a nadhvozdstí sedláci měli z Lukáše strach. Povídalo se o něm, že rozumí různým tajným vědám, které sice jeho obohatiti nemohou, zato však jim uškoditi. Lukáš očaruje dobytek, aby krávy nedojily, volí netáhli, ovce a vepřici ztráceli na mase. Není radno ho podrážditi, neboť se pomstí najisto. Neučaruje-li, hodí snopy do vody a rozhází na lukách rozestřený len. Běda pak, kdyby ho kdo vinil z těchto skutků! – Lukáš by mu poslal neomylně na pole myši a jinou chamrad’.“

Z těchže příčin neodvažoval se sedlák, u něhož Lukáš žil v nájmu, vypovědět ho z bytu, přesto, že mu Lukáš zůstával nájemné poctivě dlužen, ba i přesto, že mu bylo přestáti příjemnosti soudní prohlídky jeho obydlí. Nebylo lze pochybovati, že Lukáš by byl považoval výpověď za učiněnou sobě urážku, kterou by byl odstonal dobytek jeho domácího pána. Pročež raději Lukáše bez nájemného a se soudními prohlídkami, než žádných soudních prohlídek a svízele s dobytkem, uřknutí a bůhvíco ještě.

Ovšem, když Lukáš byl z rány, a když se vědělo, že se nedoví ničeho, jeho bodří spoluobčané dostávali odvahy a strojili proti němu pikle a pletichy.

Radívali se nejednou, jak by se ho zbyli dobrým a šikovným způsobem. Avšak všechny jejich dotyčné plány a úmluvy jevily se býti marnými. Lukáš jim zůstal, a nadarmo si lámali hlavy.

Třeba nyní se vrátiti ke společnosti, v níž jsme zůstavili tohoto výtečníka. Sluší doplniti, že onoho památného večera poctilo hospodu návštěvou ještě jiné znamenité individuum, jež se přišlo usadit právě vedle starosty. Chlapík jako rtuť a šváda mu hrčela jako řehtačka. Malé, vychrtlé mužisko, ani staré, ani mladé, a div byl, co se napovídalo. A jak ho poslouchali! Wolf, Weisskappl, Jíra, všichni, co jich tu bylo, přestali mluvit o svých zamilovaných předmětech, o synu kaprálovi, o jalovici a o pivě, jen aby jim neušlo slovo z toho povídání. I Lukáš poslouchal, nemohl se ho nasytit.

Nebylo divu. Patnáct let tomu, co zmíněný právě člověk, tehdá prachudás, odešel do světa a nyní se vrátil pro tříletou tehdá dcerku, čítající nyní osmnáct jar. Zůstavil ji svého času u své sestry, nyní si ji odveze do Brazílie, kam se byl uchýlil a kde se šťastně zachytil. Povídalo se o něm, že si tam získal velké jmění.

Vypravoval nyní divy a zázraky o tom, co viděl a zkusil. Zázračná země, tahle Brazílie! Žádná zima, zázračná úrodnost půdy, drahocenné plody, nevídaná krása rostlinstva, ohromná stáda koní, skotu a bravu, báječná honba. Jak se o této zmínil, Lukáš začal stříhat ušima; plantáže a cukrová třtina jej zaujímal mnohem méně.

„Jsou tam taky potoky?“ přerušil vypravování Braziliána.

„Potoky?“ odpověděl tento. „Ale na tisíce je jich tam! A k tomu jaké! Jeden má vodu žlutou, druhý bílou jako mléko, třetí modrou, čtvrtý černou jako inkoust, pátý...“ a tak dále, donekonečna.

Lukáš vypouklil oči na řečníka. „A jsou taky ryby v těch potocích?“ tázal se posléze.

„Ryby? Můj ty Bože! Jen takový nevědomec jako ty se může ptáti, jsou-li tam ryby. Věz, že v proužku vody dlouhém ani sto kroků, je jich více než ve všech potocích tohoto celého pohoří. A jak výtečné jsou a jak velké! Jednou jsem vyškvařil z jediné ryby deset žejdlíků tuku; ale nemyslete, že to byl sprostý tuk. Chutnal jako nejjemnější mandlový olej. A lovit tam smí každý, rozumíte, co to slovo znamená, každý! Tam se kašle na zákon rybářský...!“

Takovou vedl Brazilián napořád. Lukáš seděl, poslouchal a zapomínal pít; oči jeho obracely se k nebesům. Božský kraj, tahleta Brazílie, země, v níž neplatí zákon rybářský!

„Martine,“ tázal se konečně, „copak asi stojí cesta až tam?“

„Cesta tam? – Nic, zavážeš-li se, že tam budeš pracovat po nějakou dobu,“ odpověděl tázaný.

„Nic, povídáte? Na mou duši, pracovat budu jako pes, dostanu-li se tam,“ zajásal Lukáš a pil a pil, až se Václav Wolf začal bát o svou reputaci.

Opětovaných vycházek Lukášových použili přítomní hodnostáři obce, domlouvající Martinu Braziliánovi, aby spustil nový chvalozpěv na svou novou vlast v příčině honby, rybolovu a úrodnosti.

„Kdyby Pánbůh dal, aby se mu tam zachtělo jíti!“ prohodil kdosi.

Opatrný starosta se vytasil s návrhem mnohem pozitivnějším:

„Poslechni, Martine. Přemluvíš-li ho, aby se vystěhoval, dáme ti sto zlatých a vybavíme ho i s jeho ženou a dětmi.“

Martin porozuměl a jal se vypravovati zbrusu nové báje o rybách, vedle nichž žralok se jevil býti mizerným hrýzkem, a o jelenech, vedle nichž kráva byla kočkou. Také stromy prý tam jsou, do nichž možno vydlabat dutiny vhodné k obývání. Martin viděl jeden takovýto strom, v němž bydlilo pět rodin a na němž hnízdilo přes sto párů divokých krocanů.

Toto vypravování snad ještě více než pivo opojilo Lukáše posléze tou měrou, že na jeho mozek, unavený posloucháním, lehl sen. Netřeba říci, že shromáždění otcové obce využili spánku příšerného čaroděje, aby se o všem smluvili dopodrobna.

Nazejtří přinesl Lukáš Martinovi půl kopy krásných pstruhů, na nichž si Martin znamenitě pochutnal přesto, že neustával se dušovati, že pstruzi nejsou ničím, praničím u porovnání s brazilskými rybami.

Když po několika dnech Lukáš promluvil o svém úmyslu zaopatřiti si pas do Brazílie pro sebe a pro svou rodinu, pochválil jej pan starosta a přislíbil mu, že ho bude fedrovati ze všech svých sil, aby se nemohlo říci, že mu byl v cestě, když běželo o jeho budoucí štěstí.

Tato laskavost hlavy obce pohnula Lukáše až k slzám, a když se dostal opět k řeči, blahořečil nadšeně starostovi a vši obci.

Prošlo málo neděl, i odešel Martin se svou dcerou, jsa provázen Lukášem a celou jeho rodinou. Paní Lukášová se viděla po prvé snad ve svém životě ve vlněných punčochách, v teplých šatech a ve velkém kvítkovaném šátku. Malí Lukáškové byli taktéž teple oděni a těšili se, jak jim bude volno, až se zbaví v Brazílii těchto svých nepohodlných cárů; v Brazílii prý jich není potřebí, tam prý slunko teple svítí po celinký rok. Na tuto skvělou výbavu

i na útraty cestovní až do Hamburku se složili bodří sedláci, spoluobčané stěhujících se, jen aby se jich zbyli. Lukáš byl nesmírně dojat tolikerou dobrotou a štědrostí.

„Vás, rozmilí krajané, opouštím nerad!“ zvolal. „Jediná útěcha moje jest, že dávám sbohem tomuto kraji. To že je vlast? – Pěkná vlast, která posílá četníka za člověkem, jenž si chce ulovit pstroužka, jehož Pánbůh stvořil v tekoucí vodě. Zaplať Pánbůh, že jsou na světě ještě jiné vlasti, v nichž takové mrzkosti nevešly ve zvyk. Vás, přátelé, žehnej Bůh! Do smrti na vás budu pamatovat.“

„A my také na tebe,“ odpověděl starý Jíra. „Než ty dojedeš do Brazílie, bude můj syn fírou, však se to tam dovíš.“

Také Brazilián Martin se usmíval spokojeně a gratuloval sedlákům, již zproštění budou strachu o svůj dobytek.

„Dobře jste pochodili,“ pravil, „spočítejte si, mnoho-li jste vydělali. Mléko celý rok dobré, volí nedostanou úbytě. Co chcete víc?“

A sedláci, vedeni starostou, šli do hospody, kde zapili dojemně svou radost...

Před nějakým časem dočetl jsem se v denních listech, že se vrátilo množství vystěhovalců z Brazílie, kde prý pochodili velmi špatně; připadlo mi na mysl, že Lukáš by mohl býti mezi nimi. Jak by se asi tvářili jeho rodáci, kdyby se jim navrátil? Co by jim asi vypravoval o brazilských rybách? A potom, jak by v takovém případě asi vypadala toaleta jeho paní choti...?

Když jsem meškal naposledy v rodné obci Lukášově, sešel jsem se tam s Weisskapplem, jenž se svého času honosíval svojí jalovicí. Mimochodem řečeno – ta jalovice ještě žije, je z ní mohutná kráva; Weisskappl mi o ní povídal divy. Přivedl jsem řeč na Lukáše, a Weisskappl pravil: „Nu, Bůh buď pochválen, neslyšeli jsme o něm ničeho. Dej mu Pánbůh štěstí a požehnání. Ale je tu nepochybně ještě nějaký takový halama, jež bychom měli poslat za ním, aby byl pokoj. U mne se nestalo nic, ale u souseda došla kráva krev, a u Francalů kdosi uhranul tele...“ – Nedostávalo se mi odvahy říci mu, že je také možný Lukášův návrat. Obával jsem se, že by ho ranila mrtvice.

¹ Zchátralého těla a žlutý jako starý groš.

Schovanec

Třicet let tomu snad. Tenkrát ještě stála stará Šumava, plna velebnosti, bujnosti, melancholie a hrůzy. Melancholie a hrůza zůstaly, ale k nim přidala se nouze; zato ta tam je někdy bývalá nádhera širých hvozdu. Tak se u nás věci vyrovnaly.

Tenkrát tady stála v divočinách nedaleko Mádrů, kde se stýkají revíry Máderský, Weitfällský a Pürstlinský, osamocená chata, opravdová, obývaná chalupa, nikoli snad opuštěná, rozpadávající se jakési přístřeší dřevorubců v lesích pracujících, polou zbortěná bouda, z jejíž mechového povlaku bujejí kapradiny, borůvky, vřes, vrbice, mladé smrčky a jeřabiny.

Tak tu tedy stála chata, řekl bys, teploučké, útulné bydlo. Drobně nasekaná polínka přiléhala dvojí řadou k průčelí, z něhož prozírala okénka jako hluboko vpadlé oči oslepeného, což ovšem nevadilo zde obydlému komfortu, jenž vyžaduje spíše tepla než světla. Když zimního času dřevaři se ubírali mimo, dojistá, že záviděli teplého hnízda těm, kdož tu bydleli. Jiní synové lidští ztěžka sem přicházeli, dokonce v zimě, kdy sníh tu nakupil valy a terasy, mocnější věru, než by se jimi mohla vykáhati kterákoli pevnost na světě.

A kdyby byli přišli lidé, kteří se zrodili pod jiným nebem a vyrostli v jiných poměrech, byli by jistě přestali na tom, otevřít dveře, vedoucí z průjezdu do sednice; horká pára, ženoucí se jim v ústrety, dojistá by je byla přiměla k rychlému útěku, a otázka, zda lépe a příjemněji jest umřít zmrznutím, anebo udušením v tomto ovzduší, nepochybně by se byla rozřešila ve prospěch prve uvedeného způsobu smrti.

Však už jsme tací v našich horách. Bojíme se jediné zimy, jako bychom jí nebyli zvyklí. Proti zimě se umíme chránit, neboť vynalezli jsme pro své ženy „máltychle“ – bílé šátky, halící bradu a ústa, a desateronásob kolem hlavy a krku ovinuté šály pro muže.

Bolívá nás sice, najmě v zimě, hlava, a také zuby nám třeští, pakostnice nás stíhá, a různý jiný neduh; to všechno však pochází z urknutí a ze všelikých čar, proti nimž – Hospodin buď za to pochválen! – máme léky a protikouzla; vždyť naše báby mají vědu.

Než vrátíme se opět ke své chatě. Dvojice lidí tam tenkrát žila, mimo ni dvě krávy a jedno tele. Také tam bývaly slepice, ale tyto chuděrky neobstály v boji o bytí; kdákáním svým přivábily hejna luňáků, ostrůžů a krahujců, a dravá tato sběr je vyhladila během tří neděl tak důkladně, že jediné tu a tam potroušené pírko po nich zbylo. Opětované pokusy nahradit zavražděné nevedly k jiným koncům.

Dvacet let tu žil starý Hanes se svou stejně starou Nany; dvacet let se tu rvali se zimou, se sněhem, s úmornou prací, a s opuštěností... V Dlouhé Vsi rodí se a běhá od nepaměti dětí tolik, že by, kdyby dospívající se nestěhovaly do různých končin záhvozdních, vedle sebe státi nemohly. I Hanesa a jeho ženu vyhnalo toto přelidnění; z počátku, pravda, nebyli samotni, přistěhovali se s nimi syn a dcera, a setrvali s nimi, až dorostli. Když dospěli, odňala syna vojna a daleká cizina, a když staří doufali, že po osmiletém pobytě v Itálii se k nim navrátí, přišla místo něho zpráva, že zemřel na zimnici v Peschieře; dcera pak, věrna jsouc principu, že není dobře, aby žena byla bez muže, provdala se za kteréhosi průmyslníka, jenž vyráběl dřeváky někde v Kvildách.

Namane se ti otázka, můj rozmilý čtenáři, co tu Hanes dělal v této lesní poušti, kde na hodiny cesty nenajdeš příbytku lidského, kde neroste žádné obilí, kde ani brambory se nedaří, kde v zimě lehnou nesmírné spousty sněhu, kde z jara všecek kraj se promění v nesmírný bobtnavý, bezedný močál, jehož černé vody potok jedva stačil odvážeti, přesto, že ječel a hučel jako běsem posedlý.

Ach, ty můj drahý, mohl bych ti povídati o zapadlé slávě, nedoposlouchal by ses! Jsou to dnes zkazky z báječně starých časů. Býval to život na Mádru! Ve dne v noci, bez přestání, ječely a kvílely pily v závodě, kde se vyráběla rezonanční prkna a prkénka.

Přesto, že cesty byly děsné, tovar se dobře prodával, a povoz za povozem odvážel výrobky do Kvildy a odtud do Vimperka, do celých Čech a i do Bavor. Jen velmi staré, ve svém jádru úplně zdravé smrčky, vyrostlé v těchto vysokých planinách, kde chlad brání rychlému vzrůstu, kde za to dřevu hutnoty přibývá, stromy tři až čtyři sta let staré, jen ty skýtají bezvadný, pružný a zvučný materiál. Až, milý čtenáři, dozní zase k tvému sluchu hudba houslí, cello nebo piana, najmě starých nástrojů, honosících se nejkrásnějším, nejčistším tónem, vzpomeň si na dávno zemřelé, na ty, kdož s nesmírnou lopotou, s nasazením života vykonali první práce, aby stvořen

byl nástroj, jehož hudba tě blaží. Dolopotili se, prošli životem plným strádání, snad potěší je tam, kde nyní dlejí, tvoje vděčná vzpomínka...

Nejlepších prken poskytovaly staré, mohutné výhonky, jichž byla hojnost po všech lesích. Zelený mech je přioděl, kůra z nich zetlela; mladé kmeny, potomci jejich sousedů, vyrůstaly z nich, plavuň je ovila, vřes a borůvky vypučely, vyhnaly kapradiny, kývající se ve větru, jako by se bylo dostalo mrtvole jasně zelených chocholů.

Tak vypadá zvenčí tlející kmen. Ale uvnitř je zdrav a čerstvý i dvacet let po svém pádu. Kyselina rašelinová jej zachovala, nedávajíc mu hníti; dříví je začervenalé a tuhé a zvučí jako kov.

Hanes přesto, že mu minula padesátka, zdrav a silen se zachoval. On věděl o všech vývratech, on je vyhledával, ostrou sekyrou stloukal z nich trouchel i pučící na nich mladý život. Potom je válel z jara se svými soudruhy k potoku, jehož černé, bílými bublinami poseté proudy je sehnaly až k pile. V létě pak a ještě častěji v zimě, když napadlý sníh usedl a ledovou korou se pokryl, rozřezali pilami na metr tlustá drva na místě, kde ležela, a pak je vlekli. Strašná práce, při níž krev tryskala z tvrdých rukou.

Tak se dřel Hanes rok za rokem. Mzda nebyla velká, ale vystačila na zakoupení potravy a denních potřeb, pro něž bylo třeba daleko docházet. V lesních mýtinách vysokých planin vyrostla v létě bujná tráva, výtečná píce. Koncem léta nadělají se velké zásoby sena, a tak uživil snadno a zdarma dvě kravičky a dva, tři kousky mladého skotu, jež se odprodávaly do sousedních Bavor; z peněz takto utržených uhradili nejen mimořádné potřeby, ale nadto nějaký groš si ušetřili a uložili.

Dnešního času věci se ovšem změnily. Nyní se nesmí již pásti dobytek v mýtinách ani v lesích, protože se zakládají kultury, které potom dusí sníh a všeliké bující býlí; seno třeba kupovati; dřevaři nesmějí držeti více než jednu kravičku; bavorské hranice jsou skoro pořád zavřené; z dobytka dodávaného tam platí se vysoké clo; inu zkrátka kdekdo se stará a namáhá, aby politováníhodné obyvatelstvo centrální Šumavy buď zemřelo, nebo hodně daleko se vystěhovalo...

Než dosti těch trpkostí, člověku neustále na mysl přicházejících. – Vraťme se k Hanesovi. Vypadal v obličeji jako zvětralá rula na temeni Roklanu a zamlklý byl jako ten les, v němž žil a z něhož se živil. Do řeči mu nebyvalo, a zásoba slov, jimiž vládl, byla snad ještě menší než počet jeho

potřeb. Zato Nany byla hovorná, ale s kým rozprávět, když nikoho nebylo kromě krav a telete? Kdykoli přistoupila k tomuto malému zvířátku, bělostnému jako sníh, s hnědými kvítkovanými proužky po krčku a po stranách, s velikýma dobrýma očima, aby mu podala nápoj, seskočily se jí rýhy na tvářích a na skráních ve vějíře, a přívětivé staré oči zazářily jako dvě jasných sluníček. Tvrdé, hnědé ruce hladily hlavu telátka, a rty šeptaly slova plná lásky... Ale zdaž tohle mohlo dostačiti srdci osamělé ženy...?

Kdysi za krásného letního rána – manžel pracoval kdesi daleko v lese, tři dni už ho tu nebylo, a mouky a omastku si vzal s sebou na týden – Nany se oděla svátečním hávem a opustila chatrč. Sedláci ve Vchynicích, vzdálených asi dvě hodiny cesty od jejího domova, viděli ji, ona spěchala mimo jejich příbytky.

„Kampak, Hanesko, kam?“

„Nu, do Dlouhé Vsi.“

Daleká cesta, dobrých sedm hodin. Večer, když slunce se chýlilo na západ za černé lesní pustiny kostrbatého Gayerrucku, vracela se Nany, těžce oddychujíc, všecka zpocena; na zádech nesla šestiletého hošíka, jehožto modré oči zíraly udiveně na nový jemu svět. Než došla domů, slunce dávno zapadlo.

Když za tři dni Hanes se vrátil z lesa, seděl za stolem při večeři týž malý hošík, jehož oči bloudily trochu plaše k starému.

Hanes nepromluvil slova, ba ani se netázal na jméno malého hosta.

Když pak hošík usnul, žena započala řeč.

„Ve čtvrtek jsem si ho sem donesla z Dlouhé Vsi. Je po Mārāli, nebožce mé sestře, výškrabek chudinka! Mají jich beztoho osm. Stýská se mi tu, pořád samotné v lese.“

„Nu, ano, hm,“ zabručel manžel. Nany se pak jala široce vykládat, jak stárne a chřadne, jak těžce snáší tu samotu; jak klučina co nevidět jim bude konat dobré služby; bude docházet za starým do lesa, vyřizovat poselství, pást dobytek, pomáhat při práci... Také mluvila cosi o dobrých skutcích, o milosrdenství a jak třeba ujímati se opuštěných a sirotků pro Boha jediného. Jako pramínek hrčel a bublal hlas staré ženy, rýhy okolo úst a očí zase tvořily tytéž přívětivé vějíře, které už známe z rozmluv, jež mívala s kvítkovaným telátkem. – Starý poslouchal mlčky, odfukuje husté chuchvalce modrého tabákového kouře. Když dokouřil svou dýmku, uleh, ale hlas jeho starušky hrčel a srčel až hluboko do noci.

Matýsek – tak říkali tomu chlapci – zůstal u nich. Vyrůstal jako pravé lesní dítko. Psát a číst se nenaučil; že jiné děti chodí do školy, kdož ví, slyšel-li o tom. Zato vynikal záhy ve všech dovednostech, jichž vyžaduje život v liduprázdném jeho ústředí; vyznal se v stopách, našel nemýlně v lesích zabloudilý skot, dopátral se svého pěstouna, kdekoli týž pracoval, kolařil, tesařil, pomáhal, kde ho bylo třeba, a v prázdných svých hodinách chytal ptáky. To byl jeho koníček, jeho jediná zábava. Deset až dvacet červenek, krívonosek, hejlů atd. poletovalo a poskakovalo neustále po jizbě, švitořilo v klecích rozvěšených po stěnách. Tu a tam si zašel také do Kašperských Hor nebo do Vimperka prodat některé z polapených ptáčat; za utržené za ně peníze kupoval si lep a jiné ptáčnické potřeby, jež si nemohl sám zhotoviti.

Tento jeho koníček způsobil, že se dostal na štír s domácí kočkou, kterou jeho teta a pěstounka si byla pořídila před nějakým časem. Třenice mezi ním a tímto jinak užitečným zvířetem přiostrily se během času v opravdové nepřátelství na život a na smrt. Kočka, jakmile ho spatřila, vyrazila z jizby jako smyslů zbavena; třeba komínem by byla uprchla. On, co se mu namanulo do ruky, házel za ní a přísahal jí smrt.

Toto nepřátelství se stalo osudným pro oba. Kteréhosi dne kočka zmizela, a když stará Nany ji volala, přeletěl přes Matýskovu tvář pablesk nesmírné škodolibosti. Pěstounka ho vzala do výslechu:

„Matýsku, tys tu kočku zabil!“

„Eh, nevidáno – co je do ní.“

Tím byl výslech skončen. Kdežpak by mu byla Nany mohla ublížit? Vždyť jí byl vším na světě. Starý Hanes pak, jak se podobalo, ani nezpozoroval, že kočka zmizela, aspoň se po ní nesháněl ani jednou.

Uplynul více než rok ode dne, kdy zmizel záhadným způsobem hamižný vrah hejlů a červenek. Matýskovi bylo nyní dvanáct let.

Tu, kteréhosi zimního dne, když mráz už skoval sníh, takže ztvrdl na kámen, a možno bylo se po něm vydati do Mádrů, odkud cesta do Vchynic a do Rehberka byla proryta a ušlapána, stalo se jednou, že zamlklý Hanes promluvil ke své ženě řka: „Ženo, sejdu dolů do Dlouhé Vsi a zaměním si v důchodě své drobné peníze; těch krejcarů, šestáků a zlatek je přes moc, člověk už neví, kam to uložit.“

I vešel do komory, vyňal tam ze staré, zpuchřelé almary celé hrsti drobných měděných i stříbrných peněz a hromady usmolených, špinavých

papírových zlatek, složil to všechno na stůl, spočítal, roztrídil a urovňal to do šátku. Bylo to veškeré bohatství té dvojice lidí, poklad nakupený neúnavnou lopotou celého věku lidského, v mrazu a vedru, poklad, na němž lpěla znojná krev jeho rukou. Žena se třásla na celém těle, vidouc ty peníze, a klukovi oči div nevyskočily z hlavy, jak je vytřeštil samým údivem, že jich tolik může býti na světě. – „Proboha tě prosím, Hanesi, dej si pozor, abys je neztratil!“ zvolala žena za odcházejícím.

Hanes se vrátil teprve nazejtří k večeru, a co v těch dvou dnech Nany zkusila strachu, nikdo nevypoví. Kdyby tak peníze ztratil! Kdyby mu je někdo ukradl! Kdyby tak přikvačila znenadání jedna z oněch děsných metelic, jež začínají ve vysokých planinách! – Zaválo by ho to i s jeho pokladem, a kdoví, kdy by se našla jeho mrtvola...

On zatím taky se nazkusil strachu. Musil zůstat přes noc v Dlouhé Vsi, protože tam přišel už pozdě, a důchod byl zavřen. Celou tu dlouhou noc, již strávil v hospodě, ani oka nezamhouřil ze samého strachu, že by někdo mohl použití jeho snu a oloupit jej o krvavé ovoce dlouholeté jeho práce. Ráno, než ještě se rozednilo, stál už před úřadem a čekal v třeskutém mrazu na pana důchodního. Když se ho dočkal, když mu vyměněny peníze, zaobalil čtyři úhledné stovky a několik desítek do papíru, jenž předcházejícího dne byl sloužil za obálku kusu tvrdé slaniny, a nastoupil zpáteční pochod do svých sněhem zalehlých hor.

Nic, pranic se mu nepříhodilo po té dlouhé únavné cestě, na níž se nikde nezastavil. Tu je měl u sebe, ty své peníze, ty malované bankovky, z nichž žena nemohla spustit očí. Zaobalil je opět do téhož papíru a uložil je v truhle na mouku podle dveří jizby, do nejspodnějšího šuplíku, prázdného na ten čas.

„Tu budou bezpečněji uschovány,“ prohodil, „člověk neví: mohlo by hořet, jak je pak zachránit z komory, kde je tolik harampátí.“

Potom se navečeřel a ulehl. Než usnul, pravil: „Čtyři sta šedesát zlatých!“

A žena po něm, o jednu oktávu výše: „Čtyři sta šedesát zlatých!“

Ptáčkové v klecích se probudili: fr! fr! křídélky. Zavolali na sebe, zacvrlikali a zase usnuli. Ticho. V kamnech dodoutnávaly slabě praskající poslední zbytky naloženého dříví.

Asi týden nato rozpoutala se venku strašlivá bouře. Zavyla vichřice od severu, zajela do smrků, setřásajíc ze stenajících větví spousty sněhu, jež třeskně dopadaly na zem. Divé, strašné zvuky vycházely z lesa, jako by

noční příšery na sebe volaly. Všude na výsekách, v údolínách a po cestách metelice sháněla sníh v nesmírné závěje, takže vrcholky dorůstajícího mláží dočista v nich zmizely. Sníh, vzduchem kroužící, proměněn v ostrý prach, jenž, jako větrem zmítaný písek Sahary, dral obličej a ruce politováníhodných synů lidských, jež nezbytnost by snad byla vyhnala ven od domácího krbu.

K večeru tohoto hrůzyplného dne, když vichřice řádila nejhůře, Hanes si rozžal bukovou louč a posvítíl si do truhly, kde měl uschované peníze. Nany vytáhla šuplík.

Byl prázdný: tu a tam se našel útržek papíru, dokola ohlodaný myšimi ostrými zoubky. Bylo zjevno, co se přihodilo.

Manželé pohlédli na sebe v němém ustrnutí. Obličej Hanesův se děsně změnil; prchla z něho bronzová barva; oči vystoupily daleko z důlků; k tomu hrud' pracně dýchala, z hrdla se draly drsné, trhané zvuky. Nany sklesla na zem, jako klubíčko se svíjejíc.

Matýsek přiskočil.

„Co se stalo, mámo? Co se stalo?“

„Ty! Ty!“ vykřikla pronikavě. „Ty kluku nešťastný, kočku jsi zabil, teď se podívej, co myši udělaly.“

Slovo přeskočilo rty. Strnulé, krví zalité oči dřevorubcovy utkvěly na chlapci s výrazem nevýslovně strašným.

„Tak ty..., tak ty tak...! A kočku jsi..., ty kluku Bohem prokletý – a já tě zabiju, jako tys zabil tu kočku!“ sípěl trhaně a uchopil sekýru.

A kluk jako vítr ven do burácejících hrůz nočních; rychleji, mnohem rychleji, než rozzuřený jeho pěstoun ho mohl stíhati, zmizel v polou zavátém mláží, pokrývajícím nedaleký svah.

Dřevorubec, vida, že ho nedohoní, se vrátil do chaty. Bohatý pot mu stál na čele, ruka svírala křečovitě topůrko. Zoufalá jeho zlost se obrátila proti dřímajícím v klecích hejlům a křivonoskám; všecek rozumu zbaven jal se řádit po světnici; ráz naráz srážel ze stěn klec za klecí, a na podlaze je rozdupal nohama i s ubohými jejich obyvateli. Vykonav tuto pomstu, sklesl na postel, téměř bez sebe. Žena se zatím schoulila do koutka, usedavě plačíc, rukama lomíc.

Hluboká tma v tom malém, horkém, parami prosyceném prostoru. Venku burácela vichřice hůře předešlé.

Dobrá hodina uběhla.

Pojednou žena se vzchopila; vzpomněla si na uprchlého chlapce. Vyběhla ven do větrem zmítaného sněhu.

„Chlapče! Můj chlapče!“ táhle, pronikavě znělo její volání, pořád táhleji, pronikavěji. – Brodila se sněhem, po pas zapadávala. Opět se vybavila, opět volala – žádná odpověď; jen stromy stenaly, větve šuměly, a vysoko nad její hlavou skučel vítr.

Ochraptěl její hlas, až zemřel v boji s praskotem a hukotem odevšad dorážejícím.

„Můj Bože na nebi – měj se mnou slitování, nedej mu zahynout v té hrůze...“

Vyšel za ní muž a volal do lesa, co hruď a hrdlo stačily.

„Chlapče! Chlapče!“

Vztek jeho se vykouril, nesmírná úzkost i jím zalomcovala.

„Nic se ti nestane! Chlapče, vrať se!“

Zahoukal do tmy hlas jeho, třeskněji, mohutněji než hukot noční vichřice, avšak chlapec se nevrátil ani neodpověděl, a hledat jej nebylo možná.

Vrátili se. Dlouhá, hrozně dlouhá noc. Ty tam byly úspory jejich lopotného života, a k tomu ještě ta úzkost, ty výčitky svědomí.

Nazejtří nějácí drvaři přinesli hocha. Nalezli ho na cestě do Mádru. Byl bez vědomí, úplně zkřehlý; byla to čirá náhoda, že ho našli schouleného za několika stromy, kam vzduchem zavívaný sníh neměl přístupu. Vzkřísili ho k životu, ale ubohé bosé nohy ozábly do černa, až do těch kostí.

Několik let tomu, sešel jsem se v goldbrunské soustruhárně s mrzákem, jemuž byly odňaty obě nohy nad kotníky; plazil se pracně o dvou berlích. Mnoho se ovšem nenachodil: sedělt' od rána do večera u soustruhu a dělal dřevěné škatulky; za tisíc jich dostal osmdesát krejcarů; byl-li hodně pilný, bylo-li dříví bez mnoha suků, urobil jich denně pět set. Bohatýr, není-liž pravda?

To byl Matýsek. Vypravoval mi svou příhodu. Jeho pěstoun zemřel brzo po událostech shora vyličených; tiše a beze slova snášel pohled zmrzačeného chlapce, jemuž nohy, snětí jsouce uchváceny, v pravém slova smyslu uhnily. Jen jednou, krátce před svou smrtí, přistoupil k lůžku hochovu; dvě velké slzy tekly po jeho zvětralých tvářích.

„Chlapče,“ pravil, „tohle se stalo mojí vinou. Život bych za tebe dal, ale ty nohy ti vrátit nemohu. Budeš-li žalovat na mne u Boha, neslituje se nade

mnou.“

Když pěstoun odešel na věčnost, odstěhovala se Nany se svým chovancem do Dlouhé Vsi, kde jej ošetřovala ještě tři roky, než se rány zacelily... Rozloučila se se světem, když zdravé ruce hochovy se jakž takž vycvičily při soustruhu.

Matýsek pracuje, seč jest. Obývá malinkou světničku, temnou, špinavou, a aby nebyl sám, vzal si k sobě hochu nebožky své sestry, který je prý ještě větší chudák než on. Ten hoch chytal křivonosky, hejly a červenky právě tak jako Matýsek, dokud mohl běhat po lesích, měl jich na tucty v klecích i volně po světnici poletujících. Matýsek se tak rád na ně díval v prázdných svých minutách a vypravoval zase svému chovanci, jak on je chytával a jakých lstí užíval.

A někdy z ptáčků jeho zraky sběhly na zmrzačené nohy, a potom se zadíval do prázdna. „Pěstoun byl hodný člověk,“ řekl mi kdysi.

Chata v lesích nad Mádrem dávno už nestojí; sesula se, zetlela, mech roste na troskách, vřes a malinové bují, ani by člověk nenašel místa, kde stála. Zdá se, že boží kletba ji vyvrátila ze základů. Kdo by tam byl chtěl bydleti? – Dosyčely rezonanční pily, ty tam jsou pralesy i vývraty na zemi trouchnivějící, jen vichřice zůstaly, a metelice zuří přes širošířé holé planiny a chytá se v tvrdé plazivé kleči močálů, v pozůstalých krscích, jež zloba její nevyvrátí... Příšerné noční zvuky, vycházející druhdy z lesů, nabyly jiného rázu, ale zaznívají dosud jen jako vzdechy duší zetlelých lesních velikánů. Osud kolo obrací...

Vodní supové

Okresní silnice na pravém břehu Otavy, která spojuje Dolní Rejštejn s Dlouhou Vsí a se Sušicí, byla dostavěna teprve roku 1888. Vyžadovala nemalého nákladu, neboť bylo místy třeba vysekati ji do tvrdých rulových skal, jinde potom nastavěti vysokých pevných terasů na její ochranu proti vztekle dorážejícím vodám řeky, přechasto rychle mohutnící přívaly deštěm způsobovanými.

Silnice tato otevřela jednu z nejmalebnějších krajin Šumavy. Dole v údolí krásná čistá řeka, tekoucí místy mělce a široce, takže při malé vodě snadno se přebrodíš; místy zase se úžící, proudící v černých, pěnou věnčených vírech, lomící se o příkré skalní stěny a výběžky, pak zase se dělicí v různá ramena, jež tvoří krásně zelené nivy, plné houštin, tu a tam větší ostrovy, na nichž stojí rozkošné skupiny smrků, borovic, vrb a olší. Vpravo i vlevo od řeky, tu bezprostředně z tmavohnědých vod příkrě se vypínajíce, onde u větší vzdálenosti mírněji vystupující lemuji údolí výšiny, strmé i mírné, lesem porostlé i holé, skalní stěny, divoké, kostrbaté, srázné plochy i kamenné haldy. V údolí na levém břehu pod strmými skalami, asi prostřed vzdálenosti mezi Radešovem a dlouhoveskou jímkou na dříví, kupí se, jako z cukru, v rozkošné poloze Annin Důl, sklářská huť a umělý mlýn, a nad ním v modré vzdušné výši kostelíček mouřenecký, nejstarší v těchto odlehlých končinách, naproti němu pak, na jiné výšině, rodinná krypta majitele jmenovaných závodů.

Nehledíc k těmto a k roztroušeným úhledným domkům dělnickým, krajina mezi Radešovem a Dlouhou Vsí je málo obývaná. Kdo by se byl usadil na malebných sice, ale neplodných a příkrých svazích nebo podél vody na dně údolí, jež řeka každým rokem několikrát potopí? – Mlýn, jenž byl zpuštěn vodami roku 1891, několik chat, chudých, bídých, roztroušených na svazích pravého břehu; na levém břehu pak chalupy dědiny Rajska, dále po vodě pak, kde ústí příční údolíčko, fara mouřenecká, mlýn a několik úhlednějších stavení vedle bídých chatrčí, osada to, již dali jméno Nové Město. To je všecko. Za svahy k řece spadajícími, v rozervaném terénu horském, krajina nabývá ovšem jiného rázu. Tam vody nehrozí, tam

je dost orné půdy, a tudíž také množství vísek, statků i roztroušených dvorců, jak napravo, tak i nalevo od řeky, staré osady ponejvíce, jejichž jména najdeš ve starých katastrech XVI. století; obyvatelé jejich, bývalí poddaní královského města Kašperských Hor a pánů dlouhoveských, pokud se týče pravého břehu, pokud pak levého se týče, různých menších vladků a statkářů, neslynou velkým bohatstvím, jsou však přesto praví boháči u porovnání s bezprostředními sousedy řeky, kteří, pokud sobě nehledají práce jinde jako dřevaři a prámaři, životem bídne se plahočí, netěšíce se při tom valné pověsti. Mívají ovšem kravičku a několik koz, které se prohánějí jako kamzíci po skalních stěnách, kde sbírají kde kterou stonku, jinak však je živí nikoli půda, nýbrž řeka, jak laskavý čtenář ihned uvidí.

Tak žili, byli tu dva, jeden na pravém, druhý na levém břehu, před řadou let, kterou blíže nenaznačím. Bylo jich vlastně více, mám na zřeteli pouze hlavy rodin. Oba byli fanatickými přívrženci teorií o pobřežním právě a kalkulovali jako v dřívějších dobách obyvatelé ostrovů Severního moře, že vše, co voda přináší, po právu jim patří, ježto, kdyby si toho nepřivlastnili, voda by to odnesla, a jiným by to připadlo. Je prý ovšem pravda, že různé z těchto vodou přinášných věcí patří knížeti a že se předměty tyto zachytí u jímky dlouhoveské, ale kníže neumře hladu, uvázne-li něco cestou k oné jímce, neb pomohou-li tak trošinku hnací síle vodní, davše jí poněkud jiný směr. Hlavní věc potom, kterou vody přinášely, bývalo dříví v různých tvarech: celé kmeny, jež vichřice vyvrátila, a jež pak horské přívaly snesly do vířivých proudů řeky; přisekané trámy a prkna, jež vody odnesly ošemetným způsobem z míst, kde se vážou prámy; polena, svěřená širokému hřbetu řeky. Všecko brali, pro všecko měli místo; jiní páni, kteří bydleli dále od nich, byli ve šťastném držení soustruhů a nástrojů vyřezávacích, a ti, ač pokládali se býti nesmírně vysoko nad oněmi, přece se nerozmýšleli kupovat od nich vodou přihnáný dar boží, z něhož vyráběli škatulky na sirky, zátky do sudů, dřeváky, řešeta a různé násady do motyk, lopat atd. Ježto surovina takto nabytá byla laciná, obstáli vítězně v soutěži s jinými, kteří si ji museli zaopatřovati pravidelným způsobem, koupí totiž od vlastníků.

Avšak nejen dříví hnala dobročinná řeka; její neúnavné vlny přinášely také jiné předměty. Nemíním ovšem zlatý písek, který druhdy vábil lidi v tyto končiny; nepochybuji ovšem, že by se ho ještě našlo v křemenitých